

Munk, Shemuel David, ha-Kohen

5

שו"ת

פאת שדך

חלק ב'

שאלות ותשובות בירורי ענינים וחקרי הלכות
בעניני אורח חיים

אשר השאיר אחריו ברכה

הגאון הרב **שמואל דוד** במהר"ר רפאל שלום שאול **הכהן מונק** זצלה"ה

רב הקהילה החרדית - וראש בית המדרש להוראה

חיפה ת"ו

*

קונטרס משמרת הקורא
קונטרס תורת אמך

*

נערך ונסדר ע"י בני אחיו

שנת השמיטה - תשס"א

פאת

סימן עא

שדך

קטו

ובזמן האחרון עלה בדעתי לדברי בעל חזו"א המחמיר, משום חילול השם, דהיינו שמראה שאיסורי שבת קלים בעיניו, אולי יש מקום לצדד להקל אם נודמן בדרך ארעי למקום שמשמשים שם בכה זה, והוא כמעט אנוס אולי י"ל כיון שלעולם הוא זהיר ורק עכשיו יוצא מן הכלל, אולי אין צוה מקום חילול השם.

ושמעתה שנודע בנ"ב שהחמילו לשאוב את המים בכה עלקטרי, והדבר היה פתאם ולא ידעו תחילה מזה, החיר בעל חזו"א לאכול ג' סעודות בלא נט"י רק כורך ידיו במפה.

סימן עא

בענין קידוש במקום סעודה בשבת ושתית היין ושאר דברים בשעת הדחק

בע"ה אור לח' מרחשון תשכ"ה לפ"ק

צ"ע"ב היקר והנכבד...

אחדשה"ב,

א"ע"ד קידוש במקום סעודה בש"ק שחרית כשנכנסין לבית בעל שמחה ואין שם מיני מזונות, אם יש צורך גדול בדבר יש לסמוך על שתיית כוס של קידוש, דהיינו שיקדש על היין וישתה רביעית י"ן. (ויש מחמירין לשמות כמעט שמי רביעיות אחת משום קידוש ואחת משום סעודה דהיינו מלא לוגמיו שהיא רוב רביעית לקידוש ועוד רביעית לשם קידוש במקום סעודה). ואם גם זה אי אפשר החיר במשנה

ברורה לאדם חלש לסמוך על דעת האומרים דאפילו פירות נחשצין לסעודה. ונראה דודאי ה"ה דגיס וכדומה דחשיבי טפי, וכיון שבמשנה ברורה הקיל כ"כ לאדם חלש, נלענ"ד דה"ה במקום קפידא חזקה מלד בעה"צ יש להקל, דמחלוקת גרע טפי מחולשה. אבל כמדומני שאין צורך להקל כולי האי, דמסתמא אפשר לבקש כוס שלם של רביעית ואדרבה יזכה את הרבים להוציא את כולם ידי קידוש כדין.

ועיקר הקולא הזאת המפורשת בש"ע שיכול לסמוך על טעימה מועטת של לחם או יין במקום סעודה, כתב עליה צביאור הלכה בשם הגר"א שהיה נוהג להחמיר. ובאמת לענ"ד יש מקום להחמיר בזה, כיון שמשמעות דברי הגאונים שהוא יסוד ההיתר הוא דטעימה זו נחשבת להתחלת סעודה, ואח"כ הולך למק"א לגמור אותה, (א"כ ראוי שלא יפסיק הרבה), אבל במשנה ברורה (סימן רע"ג ס"ק כ"ג) כתב אדרבה לכתחילה ראוי שלא יעקור ממקומו לפני צרכת המזון, והיינו משום דחיישינן לדעת המחמירין בסי' קע"ח דחשיב עקירה והפסק, ונראה שהגאונים אינם סוברים להחמיר כן, אבל לדין דמחמירין נחבטל ההיתר של הגאונים, כן נראה לענ"ד ליתן סעד וטעם לדברי הגר"א. אבל הלכה למעשה כמעט כל העולם כולו נוהגין להקל כשאוכלין מיני מזונות וכמ"ש כל הפוסקים, אבל להקל יותר ולסמוך על שתיית יין, או על פירות ודגים, אין לעשות כן אלא מתוך הדחק וכנ"ל.

ואתה שלו' וביתך שלו' וכל אשר לך שלו' הדורש שלומך וטובתך כל הימים

א"כ
כ"כ
רנ"ג
כיון
היד
ס"ק
י"ל
כאן
עקור
לטה
מינה
דקק
של
כי
דעת
אם
השם
כ"פ
יתר
כאן
אול
ורין
הנה
סרו
שום
טרי
וע.

י מי שנתכוון לקדש על היין בלילי שבת ושכח וכו'. כנר ביארתי זה
בסמוך: ומצוה לברך על היין ביום השבת קודם שיטעור סעודה
וכו'. שם (דף ק"ו) ת"ר זכור את יום השבת וזכרו על היין כניסתו אין לי
אלא כלילה ביום מנין ת"ל זכור את יום ביום מאי מנך אמר רב יהודה בורא

דרכו בחול אם בא לקדש על הפת אחיה היכר יש כאן זה נ"ל נכון. ומה
שאמר אסמכתא בעלמא דעיקר קדושה כלילה הוא אף רבינו ז"ל סובר כן.
וכ"כ למעלה עיקר הקדוש כלילה אבל חכמים דרשו לקדש ביום ואינו נדון
שיוכל למלא כריסו ולאכול ואחר כך יברך על היין ויחלל סעודה אחרת שאם
אחה ממיר לו לעטוס אף אחה ממירו

והוא לכנוי כמו שקורין לקמיה סני
נהור: ואסור לו לאדם שיטעור בלום
קודם שיקדש וכו'. בהשגות א"ל נחיי
ראשי אס מקברא אמרה וכו'. ואני
אומר שרבינו למד כן ממה שקראוהו
קידוש ואמרו בכתב שאסור לסעוד
קודם קידוש. ומעשה אשיב על דברי
הר"א ז"ל מ"ש ואילו בא לקדש ביום על
הפת מי לא מקדש אני אומר ולא.
והטעם בזה לפי שכלילה שהוא מוכר
קדושה ביום די היכר בכך והא שביב
עליו פת יוחר יקדש על הפת קודם
שיטעוס אבל ביום שאין ההיכר אלא
כשמתברר בפיה"ג קודם סעודה שלא

י מי שנתכוון לקדש על היין בלילי שבת ושכח ונטל
ידיו קודם שיקדש הרי זה מקדש על [פ] הפת ואינו מקדש
על היין אחר שנטל ידיו לסעודה. ומצוה [ע] לברך על
היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה. וזה הוא
הנקרא קידושא רבה. מברך בורא פרי הגפן בלבד ושותה
ואחר כך יטול ידיו ויסעוד.
השגת הראב"ד
* ואסור לו לאדם שיטעור [א] ואסור לו לאדם וכו'. כמנ
כלום קודם [פ] שיקדש. הראב"ד ז"ל נחיי ראשי אס
מקברא אמרה לא סבר מימיו
סברא פחותה מו ולפי שקראוהו קדושה רבא יא לא, ואינו כלום סבר
נהקדש ביום כניסתו על היין קודם שיטעור ואילו בא לקדש על הפת מי
לא מקדש ותהשב המוליא נמקוס ברכת היין ויחלל וכשדרשו אין לי אלא
כלילה ביום מנין ת"ל את יום אסמכתא היא דעיקר קדושה כלילה כתוב
מדכתיב את יום ולא כתיב ביום א"י דאי לא קדיש כלילה קאמר, עכ"ל:

הנהגות טיימוניות

[ט] כי הא דגרסינן פרק ערבי פסחים אמר רב ברווא אמר רב הנוטל
ידיו לא יקדש אמר ליה רב יצחק בר שמואל בר מהתא אכתי לא נח
נפשיה דרב ושכחניניהו להו לשמעתיההי דזימנין סגיין הוה קאימנא
קמיה דרב זימנין דחביבא ליה ריפתא מקדש אריפתא חימנין דחביב
ליה חמרא מקדש אחמרא. והנה גם הגאון רב עמרם סב צדוק
ורב נסים ורבינו חננאל בשם מר יהודאי גאון ור"י אלפס פסקו כן
שיקדשין על הפת וכן רשב"ם בריש פרק ע"פ גבי הא דריו"ט שחל
להיות אחר השבת רבה אמר קני"ה שסמך ברכת יין להבדלה שהיא
היכר שמבדיל על היין אבל קידוש אפילו על פת יכול לקדש כדלקמן
ע"כ ובתר הכי גבי הא דנטל ידיו לא יקדש כתב ה"ל ומדרב שמעינן
דמקדש על הפת ואומר ויכלו ומברך ברכת המוציא ואינו אוכל וגם
אינו פורש עד שיקדש אחרי כן ודוקא קידוש אבל הבדלה אינה אלא
על הכוס דעל הכוס של יין נתקנה דאמרו העשירי קבעוה על הכוס ומי
שאינו לו יין במקום שרגילין לשתות יין לא יבדיל די לו בהבדלה תפלה
בסדר רב עמרם עכ"ל. אבל רבינו חס פסק שאין מקדשין על הפת
ומפרש הא דפרק ערבי פסחים דרב כי חביבא ליה ריפתא מקדש
אריפתא כו' פירוש סמוך לריפתא שהיה נוטל ידיו ומקדש על היין ומד
אוכל כעין שאנו עושין חימנין דחביבא ליה חמרא וכו' פ"י שלא היה
רוצה לאכול מיד כי אם לשתות מיד או לא היה נוטל ידיו אלא מקדש
בלבד בלא אכילה ולאחר שעה אוכל דסובר שיש קידוש שלא במקום
סעודה ומקדק ר"ת השתא הבדלה אין עושים על הפת דאמיור בה
טוות קידוש החמור לא כל שכן וכן משמע בירושלמי דפסחים וברכות
דקאמר על מחלוקת ב"ש ובי"ה אמר זעירי מדברי שניהם נלמד מבדילים
בלא יין ואין מקדשים אלא על היין על דעתיה דרבי זירא דאמר
מבדילים על השכר וכו' א"ר יוסי בר בון נהגין תמן מקום שאין בו יין שליח ציבור יורד לפני התיבה ואומר ברכה אחת מעין שבע וחזום מקדש
ישראל ביום השבת ואין מקדשים על הפת למה לן כל זה. ובספר המצות כתב רב דברי ר"ת כאשר כתבתי וכן רב שרירא כתב כר"ה וכתב ולפי
רבוהינו שמפרשים שרב היה מקדש על הפת אפילו היה לו יין משום חביבותא דריפתא הוה מקדש אריפתא זהו תימה דהא אמרין זכרוהו על
היין עכ"ל. והנה בפרק החליל פיר"ש גם הוא כדברי רבינו המחבר וז"ל אשר כתב שם והוא הדין במי דמקדש על הפת מקדים ברכת הפת מה"ט
שהפת במקום יין עכ"ל. והוא דירושלמי שהביא ר"ת איכא למידחי דלא איירי אלא בקידוש שעושין בבה"כ להוציא אורחים יד חונתם דאכלי
ושהו וגנו בבי כנישתא ולפיכך היבא שאין יין א"א לקדש בבה"כ דאין יקדש על הפת הלא אין שם אדם שנטל ידיו לאכול לאלתר ולברך ברכת
המזון וכן ראבי"ה הביא בספרו רב דברי הגאונים הפוסקים לקדש על הפת וכן רבינו שמחה פסק דמקדשין על הפת אמנם דוקא מי שאין לו יין
ולא אמרין בת טוות אלא להבדלה ושאינו אפוקי יומא מעיילי יומא והא דאמרין שהיין גורם לקידוש שהאמר כשיש לו יין אינו רשאי לקדש
בלא יין עכ"ל וגם מהר"ם פסק שמי שאין לו יין מקדש על הפת ע"כ: [ט] התם לית מריבוי דאת יום השביעי ובשאלות מפרש טעמא כד
לחלק בין מדת שבת למדת חול שהוא לענין שירה ואין אומרים שירה אלא על היין ע"כ: [ט] וכן פירש ר"י וכן הורה מהר"ם וכוס של ברכת

מגיד עזו

אסור לו לאדם שיטעור בלום קודם שיקדש: כתב הראב"ד ז"ל נחיי ראשי כו' אי
נמי דאי לא קדיש כלילה קאמר עכ"ל. ואני אומר יהא רעוא דכל כי הני מילי
מעליה לא ימרון מן שמאי ואי משמא דנפשיה קאמר היה כותב נ"ל או לשון מנר
דעמו מקבלתו כמנהגו הטוב אלא דהיי קבלה היתה בינו ומלמדה ערוך מפי
רבוהינו וגם אנהנין קי קבלנו מפי רבוהינו בעלי החושפות ז"ל וכ"כ רשב"ם קנינל
חפי רש"י ז"ל והפך על מדותיו שאפילו מים לא יטעוס עד שיקדש דהא פתח
טעמא קאמר ועד כאן לא אסיקנא פ' ערבי פסחים דלא קפדינן אחיה אלא
באנדלתא אבל בקדושה אפילו אחיה קפדינן וכן הסכימו הגאונים מדאסיקנא שאני
עיילי יומא מאפוקי יומא וכבר הוכחתי אני שהקדוש עיקר וההנדלה תפלה לי
וכבר יוס עדיף ועוד דהא כהיה שמעתי דזכרוהו על היין כניסתו נרסין מה
אין לי אלא כלילה ביום מנין ת"ל את יום ואיכפל ליה תנא לאלתר למשאל ביום
מאי מנך אלתא קידוש יום עדיף מדהייס ליה ומכר ליה להדיח ואי משום
דאמרין עיקר קדושה כלילה הוא היינו משום דהוא כניסת היום כדאיתא התם
להדיח התיבה מלוא בשעתה ולא משום דליליא עיקר עפי דאדרכה כבוד יום עדיף
וקדוש עיקר והנדלה תפילה לו כדכתיב לעיל ומהשתא אסתמא יאינא כארעא
וגיורא בשמי שמיא הא אסיקנא התם דאמימר כי איקלע לאתריהו דמר יוקא ומר
קשישא משום דלא הוה ליה חמרא לאנדולי כה טוות כלומר לן נחשנות ולא טעם
אפילו מים וכ"כ קודם קידוש. ואפילו לדברי המפרשים כי גת טוות חומרא היא
שרצה להחמיר על עצמו מ"מ ראוי להחמיר ואף לדברי הראב"ד ז"ל שיעמיד כל
אלה דוקא בקדוש הלילה ולא בקדוש היום מ"מ למא לן מר כי נעיי לקדוש
אריפתא ותהשב המוליא נמקוס ברכת היין ויחלל כהשגת הראב"ד ז"ל מי לא נעיי
נטילת דים תהלה הוא אסיקנא דאס נטל ידיו לא יקדש ואין לחלק בין מי שנטל
ידיו לקדש על היין למי שנטל ידיו לקדש על הפת ואפי"ה דאמרין דרב זימנין

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

והולך. ולא הביאו שם ברייתא זו להוכיח כן. ועוד ששם הקשו על זה מברייתות אחרות ומירושלמי והיה להם להביא זו לקיום אלא ודאי אין דברי הר"א ז"ל בזה הפירוש נכונים כלל:

יא יש לו לאדם לקדש וכו'. פרק הפלת השחר (נרסח כ"ו): אמר שמואל מחפלי אדם של שבת צערך שבת ואומר קידוש על הכוס מחפלי אדם של מולאי שבת בשבת ואומר הגדלה על הכוס. ופירשו שאע"פ שמצוה קדש או הגדלה מותר לו לערב לאכול בקידוש זה ולאכול ולעשות מלאכה בהגדלה זו. וזה דעת קצת מן הגאונים וכ"כ מן האחרונים וכדברי רבינו וכן עיקר:

וגם קידוש זה לא יהיה אלא במקום סעודה: יא איש לו לאדם לקדש על [צ] הכוס ערב שבת מבעוד יום אף על פי שלא נכנסה השבת. וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדין היא שבת. שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויציאתו בין קודם לשעה זו כמעט: יב מי בשהיה אוכל בערב שבת וקדש עליו היום והוא בתוך הסעודה [ק] פורס מפה על השולחן יומקדש וגומר סעודתו ואחר כך מברך ברכת המזון. השגת הראב"ד

יב-יג מי שהיה אוכל ע"ש וכו'. מתקנה דגמ' פ' ערבי פסחים (דף ק') דלומר שמואל גבי דין זה פורס מפה ומקדש. והלכות כהנו ואח"כ שרי המולאי וגומר לקעודתו ומנריך ברכת המזון. ואינו ממוזר שאם היה לריך המולאי ליבני ברכת על מה שאכל א"ו אין כאן המולאי וכדברי רבינו שלא הזכירו וכ"כ ז"ל. וגדולה מזו אמרו בירושלמי פרק קמא דברכות שאם כבר ניכר על היין בתוך הסעודה כשהוא מקדש עכשו על הכוס אינו מברך ברכת היין שהרי כבר נפטר ממנה: היה אוכל וכו'. שם (דף ק"ה) לענין מיספק אי קא אכלי ואמרו מעיקרא לא פסיק אכלי אמתולי לא מחחיל ומפסיק נמי לא אמנין אלא באכילה אכל בשמיה פסיק ושמיה נמי לא אמנין אלא בחמרה ושכרה אכל מיא לית לן נה והיתר המים לא הולך רבינו לברא כהאן שאף להחחיל לשמות מים מותר כזכור למעלה בפרק זה. ומו"ש ונוטל ידיו ר"ל מים אחרונים ומצוה עינים פ"ו מהלכות ברכות.

* היה אוכל בשבת ויצא [ו] השבת והוא יבתוך סעודתו גומר סעודתו ונוטל ידיו ומברך ברכת המזון על הכוס ואחר כך מבדיל עליו. ואם היה בתוך השתיה פוסק ומבדיל ואחר כך הורז לשתייתו: יג היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת מברך ברכת המזון תחלה ואחר כך מקדש על כוס שני. ולא יברך ויקדש על כוס אחד שאין עושין שתי מצות בכוס אחד. שמצות קידוש ומצות ברכת המזון שתי מצות של תורה הן: יד אין מקדשין אלא על היין הראוי ילנסך על גבי המזבח.

יב-יג מי שהיה אוכל ע"ש וכו'. מתקנה דגמ' פ' ערבי פסחים (דף ק') דלומר שמואל גבי דין זה פורס מפה ומקדש. והלכות כהנו ואח"כ שרי המולאי וגומר לקעודתו ומנריך ברכת המזון. ואינו ממוזר שאם היה לריך המולאי ליבני ברכת על מה שאכל א"ו אין כאן המולאי וכדברי רבינו שלא הזכירו וכ"כ ז"ל. וגדולה מזו אמרו בירושלמי פרק קמא דברכות שאם כבר ניכר על היין בתוך הסעודה כשהוא מקדש עכשו על הכוס אינו מברך ברכת היין שהרי כבר נפטר ממנה: היה אוכל וכו'. שם (דף ק"ה) לענין מיספק אי קא אכלי ואמרו מעיקרא לא פסיק אכלי אמתולי לא מחחיל ומפסיק נמי לא אמנין אלא באכילה אכל בשמיה פסיק ושמיה נמי לא אמנין אלא בחמרה ושכרה אכל מיא לית לן נה והיתר המים לא הולך רבינו לברא כהאן שאף להחחיל לשמות מים מותר כזכור למעלה בפרק זה. ומו"ש ונוטל ידיו ר"ל מים אחרונים ומצוה עינים פ"ו מהלכות ברכות.

א טור סי' רל"ג סמ"ג ע"ש כ"ט: ב טור סי' רע"א סמ"ג ש"ב: ג ע"ן בטור סי' ד טור סי' רצ"ט סמ"ג ע"ש: ה טור סי' רע"א: ו טור סי' רע"ב סמ"ג ע"ש:

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

זמנים. הלכות שבת פכ"ט

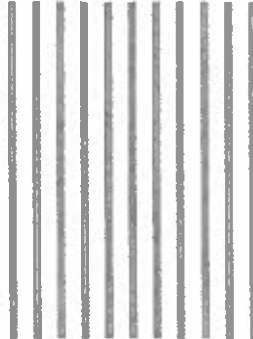

מנהגי רחם סופר

הליכותיו ופסקיו

של ראש גולת אריאל
גאון ישראל וקדושו
רבינו **משה סופר** זצ"ל

נלקט ונערך ע"י
עקיבא מנחם סופר
בן אאמ"ו הגה"ק מערלויא זצ"ל בעל "אמרי סופר"

מהדורה רביעית
עם הוספות רבות ונכבדות
אדר תש"פ

מה. בעת שהותו שם עט) היה דרכו להתנהג דרך שררה מפני כבוד רכנות עיר

לשלוח לו רק דבר מועט ואינו נחשב כל כך בעינו, והשיב הגאון אני חושש אולי ימות הבעל בית תוך השבוע וא"כ הייתי דר בחנם כל אותן הימים וזה לא בעינא*, וכששמע החת"ס זאת גם הוא עשה כמותו ושלח לו בכל יום.

*

→ דרכו של מרן היה כאמור לשהות באכסניה שהיתה שייכת לגוי. וסיפר הגאון בעל המחנה חיים וז"ל: "שמעתי מפי הקדוש אדמ"ו בעל חת"ס ז"ל שדרכו הי' להיות בסוף הקיץ על איזה שבועות בכפר אחד לשאוף רוח בריאות כי כן צוו עליו הרופאים ומשרתו שלח לפניו יום או ימים לקבוע לו בית מלונו בשכר ואירע ששכר השליח הדירה איש מעמי דארעא***) חדריו כלפי השוק והוא הבעה"ב הלך בחדר אחד מאחוריו כלפי החצר ויהי היום כאשר עבר אדמ"ו ז"ל בשוק שמעו אזניו מאחוריו שבעלי בתים דוברים זה לזה "כזה וכזה לא האמינו על הרב מפ"ב", ונרתע מאוד וכל איבריו נזדעזעו ושב לביתו ואמר להבחור העומד לפניו לשרתו לך וסובב בשוק לדרוש ולחקור מה נשמע עלי ובא בחזרה בפנים זועפות וגזר עליו אדמ"ו ז"ל להגיד אשר נודע לו מפי השמועה ואמר אהה אדוני נודע לי שבעה"ב אשר אדוני מורי שוכן בביתו הוציא לישנא בישא בפומבי שראה קלות גדול מאת מורי רבן של יהודים, מיד שלח אדמ"ו

הג"מ שמעון זילבערבערג ז"ל, ראה ליקוטי שו"ת חת"ס (לונדון תשכ"ה) חלק ההסכמות סימן מ'. - ה' אלול, אה"ע ח"ב ק"נ; תקצ"ז - יערגן - י"א אלול, קובץ שו"ת מ"ו. [מוצש"ק י"ב אלול תעודה "החת"ס ותלמידיו" עמוד שפ"ג]; תקצ"ח - יערגן - ח' תמוז, אה"ע ח"א כ"ה. י' תמוז, אה"ע ח"ב ה'. י"ב תמוז, יו"ד קפ"ה, אה"ע ח"ב פ"א. כ"ד תמוז, אה"ע ח"ב ז'; תקצ"ט - יערגן - ט"ו אב, חדשות ו'. יז אב, [תעודת המלצה "החת"ס ותלמידיו" עמוד קע"א]. י"ח אב, אה"ע ח"ב קכ"ד. כ' אב, יו"ד קל"א. [הסכמה לספר "כרם שלמה" מאת הג"ר שלמה האאס ז"ל]. כ"ז אב, אה"ע ח"א כ"ח. א' אלול, אה"ע ח"א ס"ג. י"ג אלול, אה"ע ח"א ל"א.

עט) ויסופר ב"חוט המשולש" עמוד צ' שכאשר שהה מרן יחד עם הגאון רבי מרדכי בנעט ז"ל (כנ"ל הערה על הערה ע"ה) דרו יחדיו באכסניה אחת שהיה שייך לגוי אחד, ומיאן ליקח מהם תשלומים כי איתקורי מתיקר בהו אבל הם לא חפצו לקבל מתנת חנם והגאון רמ"ב שלח לבעל הבית בכל יום כלכלה מלאה פירות או שאר מיני מתיקה והחת"ס שלח לו פעם אחת בשבוע איזה מתנה הגונה ופעם שאל החת"ס להגאון רמ"ב זצ"ל אני שולח לב"ב פעם אחת בשבוע ואוכל לשלוח לו מנה יפה חתיכה הראויה להתכבד אבל מע"כ ששולח לו בכל יום לא יוכל

(*) ראה תורת משה פ' חיי שרה עמוד פ"ה סוף ד"ה נזם זהב, ורש"י ביצה כ"ד ע"א, ד"ה אלא שאין רצוני לקבל הימנו.

(**) ב"חוט המשולש" כתב שאיש הלזה הפציר מאד שרבינו ישכין שכנינו בביתו.

פרשבורג^פ).

מאביו, עכ"ד הקדושים", הקדמה לשו"ת מחנה חיים האו"ח מהדורא תליתאי, עמוד י"ז. סיפור זה הובא ב"חוט המשולש" עמוד קכ"ג, עם איזה שינויים קלים. L

פ) סיפר המכתב סופר ז"ל שבשנה אחת לא רצה אביו החת"ס לילך למרחץ שהיה רגיל לילך שמה, ושאלו אותו בני ביתו למה מונע עצמו מדבר זה למען ימצא תרופה למחלתו, וענה להם: "רגיל אני להתנהג שם בדרך שררות וכל זמן שהיה ביכולתי לעשות כן הלכתי שמה אבל כעת אין זה ביכולתי, ולהכביד עול שררות על בני הקהלה לא בעינא ולצאת חוץ מהרגלי ג"כ אין רצוני וכבודי ע"ז ושב ואל תעשה עדיף", וכאשר הרגישו אנשי הקהלה הפצירו בו ושמו יהבו על שכמם ופזרו לו ממון ככל הצורך, "חוט המשולש" עמוד קכ"ב. - והשווה דברי המהר"ם שיק במכתבו למרן מתאריך חודש תמוז תקצ"ח כחודשיים אחרי שהחל לכהן בעיר יערגען הוא המקום שהחת"ס היה רגיל לנסוע שמה להנפש, וז"ל: "יגל לבינו וישמח כבודינו כי קרבה העת אשר במהרה נזכה לחזות בנועם פני אדמ"ו נ"י בקרב קהלתנו יחי, אדונינו מורינו ורבינו עוד ינוב בשיבה וינהלנו על מי מנוחות בארץ נכוחות במהרה בימינו. ואם עלתה בידינו מבוקשינו דירה נאה למקום משכן כבוד אדמ"ו נ"י כאות נפשינו, כבר הבאתי הדברים לפני אדמ"ו נ"י, שו"ת חת"ס ח"ז סימן מ"ג.

★

ז"ל אחרי הרב דשם שיבואו אצלו, וכאשר בא השביע אדמ"ו ז"ל לבעה"ב להגיד לפני רבו מה ראה ואמר הבעה"ב לא אכחד מאדוני כי דברתי פתשגן הדברים הנ"ל לאמר: כי עמדותי אחורי דלת והשגחתי לא עשה אדוני קידוש על יין בצהרים בשבת כאשר כל יהודים עושים. מיד פתח אדמ"ו ז"ל ואמר "צדיק ד' בכל דרכיו" חכז"ל הזהירו לת"ח שלא לדור בשכונת עם הארץ ואני עברתי על דבריהם וקראני כזה שאיש בער מגודל סכלותו האמין שלא עשיתי כדן במה שקדשתי רק בשחרית*) אבל לא נחה דעתו עליו ואמר מה פשעי ומה חטאתי למה לא זכרתי באזהרות חכז"ל ונכשלתי ואחרי חקור הדבר ימים רבים נפל ברעיוניו שד' העלים ממנו באותו שעה דברי רבותינו כדי ללמדו דעת שיעקר קיום אמונת בית יעקב וקדושת בית ישראל הוא אם הבנים למדו יראת אלקים מאבותם כאשר העיר הרמב"ן כי ראש אמונת אומן הוא מפי אבות לבנים, גילה לו ד' לראות קדושת ישראל שיאמינו יותר לאבות מרבנים כדברי הרמב"ן שאב צריך לספר באזני בניו כי לא יאמינו מה ששומעים מפי מנהיגים המה רבנים אם יש סתירה לקבלת אבותיהם ואלקים עשה בזה במ"ת חומה פן יקומו רשעים להשחית בני ישראל ויהפכו דברי אלקים חיים שלא יאמינו לו ולקחתי מוסר מע"ה הזה שראה איש כמוני רב מפ"ב זקן ויושב בישיבה שלא עושה כאשר עשה אביו, לא חס על כבודי בעבור כבוד שמים לפי דעתו כאשר קיבל

*) "בחוט המשולש" הוסיף שמרן היה נוהג לעשות קידוש בשחרית, ובסעודת הצהרים בירך על כוס יין שהוא עיקר קידושא רבא.

12

ספר

מחנה חיים

תורת החיים

חלק שלישי על

אורח חיים

מאת

הגאון האדיר המפורסם בעולם בתורתו ובצדקתו לוחם מלחמת ה'

רבינו חיים סופר זוקל

שהי אביד יעמרינג, סעמפעטער, מונקאטש, פעסט

בעמ"ח ספרים פלס חיים על פי דגיטין, שרית מחנה חיים
שלש מהדורות, קול סופר על משניות, דברי שיערי חיים
על התורה, שיערי חיים על תהלים ומחברת שיערי חיים

ברטיסלבה
תרכ"ב-תרמ"ה

רבה במדבר על פי במדבר סיני וז"ל למה במדבר סיני אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את התורה שב"ל.

הכוונה יש הפקר יען שעדיין לא נראה מאדם אשר ישלח ידו ליקח אותו אבל אם יהי נראה הכל ישלחו ידיהם אחריי שאם אלפי זהב וכסף ינחמו הפקר הוא יען שלא שפום עין רואה ויש הפקר שהדבר נמאס ומתועב כלי אין חפץ בו הגם אם יראה לרב אדם בכל זאת לא ימצא איש שישלח ידו בו לאסוף אותו הביתה ונודע שגם מלפנים בעת שהתורה היתה יקרה בעיני הדור בכל זאת הי' נמצאים תלמידי חכמים גדולים בלי לחם ומזון וזאת הי' נחמתו של האיש שלא נודע שמו בישראל והי' תקוה שיבוא היום אשר יתראה לעיני כל רואי שמש יהי טוב לו בוקנתו אבל בעת דור תהפוכות עם נבל ולא חכם שכל היותר מפורסם בתורה ויראה ישנאוהו אותו ביתר שאת וכמעט אין תקוה לאדם הלומד תורת ד' בכל זאת צריך לקנות התורה בכל לבו כחז"ל אל תעשה בתורה עטרה וגו' ולא די אם הוא הפקר יען שהוא מכוסה מעיני בני אדם שלא נודע ליושבי תבל גהפוך הוא גם אם כל יושבי תבל יכירו וידעו ממנה ובני אדם לא יבקש לנחול אותה וזה רמזו חז"ל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר כאותו הפקר של מדבר שידעיים ממנה ובכל זאת לא נמצא איש להיות אדון לה לא תפקיים התורה אצלו שאם יראה תהלתו נכונה יפר התורה הבן.

תנחומא פ' נשא וז"ל והי' ביום כלות משה זשי"ה יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת זה בצלאל שעשה את המשכן שכתוב בו ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ולאדם שלא עמל בו יתן חלקו וזה משה שלא עמל בו ונקרא על שמו שנאמר והי' ביום כלות משה ביום כלות בצלאל אין כתיב כאן אלא ביום כלות משה הוי ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו עכ"ל.

דבש וחלב תחת לשונם דרך למודי ד' שלא לחוש דבר בתורה רק כל עמלם להשכיל דברי דורות ראשונים להבין דברי הנאים ואמוראים ואח"כ דברי ראשונים ופוסקים דור דור שלפנים ואם השכילו וחקרו דבר חדש יתווממו כי הם עמלו ויגעו מאוד עד שהבינו הדבר שוב הסתכלו וראו שראשונים רמזו כל זה במלות קצרות באותיות מעוטות בלי יגיעה רבה מזה יבינו על גדלות ראשונים עד שאמרו חז"ל אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ובצלאל שהקב"ה מלאו בחכמה ובתבונה ובדעת ועמל מאוד עד שידע להראות אשר יעשה בישראל להקים משכן היכל ד' היכל ד' המה הוביט כי משה לא הי' לו עמל כלל בהשקפה ראשונה הבין הכל והי' נקל לפגור לעשות וכאשר בצלאל עמל וטרח והשיג לרעת ראה כי משה רמז לו הכל במלות מעוטות ואותיות קצרות השתומם על רוחב לבב משה וזה יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת! שעמל מאוד עד שהוציא כלי למעשה ואח"כ יראה שלא יעשה עצמו למחדש הדבר ויתן חלקו לאדם שלא עמל בו כלל שכל מה שהמציא ראה באיש שלא עמל בו שהי' נקל ברוחב דעתו של האיש ההוא שכל מה שעמל בצלאל וטרח בחכמה ובדעת לעשות נתן חלקו למשה שלא עמל כלל שראה עין בעין שהכל נרמז בדברי משה רבו ולכן לא כתיב ביום כלות בצלאל אלא ביום כלות משה כי כל מה שבצלאל למד עצמו בעמל הי' גנוח וצפון בדברי משה רבו והבין זה מאוד.

וכמה נשתירו מכם א"ל אני א"ל תאמר דבר אחד ותחי א"ל הן א"ל אמור שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד ותחי צווח עליו הס כי לא בשם ד' לא למדני אבא כן מה הי' עושה נוטל יראתו ונתנה על לבו מחבקה ומנשקה עד שנבקע ונפל לארץ לכן נאמר ונתתי את פגריכם על פגרי גילוליתכם עב"ל (כ"ה בסנהדרין ס"ג ע"ב).

שיחת חולין של ת"ח צריך לימוד ק"ו אם יספרו ויקבעו לדורות בעט ברזל שיש מוסר לדורות ואספרה מוסר גדול ששמעתי מפי הקדוש אדמ"ו בעל הת"ס וז"ל שדרכו הי' להיות בסוף הקיץ על איזה שבועות בכפר אחד לשאוף רוח בריאות כי כן צוה עליו הרופאים ומשרתו שלח לפניו יום או ימים לקבוע לו בית מלוגו בשכר ואירע ששכר השליח הדירה איש מעמי דארעא חדריו כלפי השוק והוא הבעה"ר הלך בחדר אחד מאחוריו כלפי החצר ויהי היוב כאשר עבר אדמ"ו ז"ל בשוק שמעו אזניו מאחוריו שבעלי בתים דוברים זה לזה כזה וכוזה לא האמינו על הרב מפ"ב ונרתע מאד וכל איבריו נודעו ושב לביתו ואמר להבחור העומד לפניו לשורתו לך וסובב בשוק לדרוש ולחקור מה נשמע עלי ובה בחורה בפנים זועפות וגור עליו אדמ"ו ז"ל להגיד אשר נודע לו מפי השמועה ואמר אהה אדוני נודע לי שבעה"ב אשר אדוני מורי שוכן בביתו הוציא לישנא ביטא בפומבי שראה קלות גדול מאת מורי רבן של יהודים מיד שלח אדמ"ו ז"ל אחרי הרב דשם שיבוא אצלו וכאשר בא השביע אדמ"ו ז"ל לבעה"ב להגיד לפני רבו מה ראה ואמר הבעה"ב לא אכחד מאדוני כי דברתי פתשגן הדברים הנ"ל לאמר כי עמדי אחורי דלת והשגחתי לא עשה אדוני קידוש על יין בצהרים בשבת כאשר כל יהודים עושים מיד פתח אדמ"ו ז"ל ואמר „צדיק ד' בכל דרכיו" חז"ל הזהירו לת"ח שלא לדור בשכונת עם הארץ ואני עברתי על דבריהם וקראני כזה שאיש בער מגדול סכלותו האמין שלא עשיתי כדון במה שקדשתי רק בשחרית אבל לא נחה דעתו עליו ואמר מה פשעי ומה חטאתי למה לא זכרתי באזהרות חז"ל ונכשלתי ואחרי חקור הדבר ימים רבים נפל ברעיוניו שדי העלים ממנו באותו שעה דברי רבותינו כדי ללמדו דעת שעיקר קיום אמונת בית יעקב וקדושת בית ישראל הוא אם הבנים למדו יראת אלקים מאבותם כאשר העיר הרמב"ן כי ראש אמונת אומן הוא מפי אבות לבנים גילה לו ד' לראות קדושת ישראל שיאמינו יותר לאבות מרבנים כדברי הרמב"ן שאב צריך לספר באזני בניו כי לא יאמינו מה ששומעים מפי מנהיגים המה רבנים אם יש סתירה לקבלת אבותיהם ואלקים עשה בזה במ"ת חומה פן יקימו רשעים להשחית בית ישראל ויהפכו דברי אלקים חיים שלא יאמינו לו ולקחתי מוסר מע"ה הוזה שראה איש כמוני רב מפ"ב וקן ויושב בשיבה שלא עושה כאשר עשה אביו לא חס על כבודי כעבור כבוד שמים לפי דעתו כאשר קיבל מאביו עכ"ל הקדושים ובדור הרע בהפוך הוא האבות אכלו בוסר שיני בנים תקהנה הבנים רואים כל דברים זרים וכל תועבות אביהם בעבדות ואז אם גם כל צרות וכל גזירות יבוא עליהם יאמרו לא נסיר מכאשר שמענו מאבותינו כי הכה נשאר בבני ישראל שלא לסור מאחרי אבותיהם וזה אשר רמזו במעשה שהשיב האדם לאלהיו הנביא שמוסר נפש בעד ע"ז ולא יאמר שמע ישראל כי לא שמע מעולם שם ד' מפי אביו וכלל גדול שצריך מסיירת הנפש לגדור גדר בעד שועלים מחבלים כרם ד' צבאות ותבן.

17407101000

ספר

תורת חיים

על שו"ע

אורח חיים

מסי' א' עד ס' קנ'

שנת תרנ"ז לפ"ק

הרב"ל ר' יצחק שאול סופר זצוק"ל

ראב"ל ר' יצחק פזס

הנהגה טובה ל' חיים סופר זצ"ל

בית מדרשו. חתום א"ה וטעו ספריו

בעזרת

עיריית

ז'ה'ל'צ'י'ב'

ספר

שאלות ותשובות

באר שרים

כולל תשובות וברורים בארבעה

חלקי השלחן ערוך

כרך חמישי

אשר חנן ה' אותי הצב"י

אברהם יפה-שלעזינגער

רב ואב"ד דק"ק מחזיקי-הדת בעיר גענף

(שווייץ)

מהדורה שלישיה עם הוספות ותיקונים

שנת תשס"ג לפ"ק

חיש חי (שנה צ' פרשת שלח אות י"א) אם כן
צקטניס צודאי יש להקל כולעני"ד למעשה.

(17) קידוש). וכאמור מקום סעודה היה כנ"ל מה לו
לחזור ולקדש.

→ וחתני הרה"ג רח"א פריעדמאן שליט"א הערני
מספר חשובות והנהגות (ת"א סי' רס"ד)
שהביא מנהג הגר"א והתח"ס לחזור ולקדש על
פת. ואני ראיתי צמנהגי כק"ז מרן התח"ס (פ"ה
אות כ"ט) שצקידושא רצא ליה לאחד החלמדים
שיקדש על היין להוציא כי לא היה אפשר לו
לשחוט יין אליצא ריקנא, וצאות (ל"א שם) כחב
ח"כ לכל איזו דובשנין משום קידוש במקום
סעודה. וצמלואים (שם פ"ה אות כ"ט) כי אולם
עיין בחוט המשולש עמוד קכ"ג צהערה דרך
זקיני (התח"ס) היה לעשות קידוש צפת שחריח
וצסעודת הצהריים בדרך על כוס יין שהוא עיקר
קידושא רצא. הרי דדעות חלוקות צמנהג מרן
צזה, ומה עוד דנוכר דעשה כצו צשחריח קידוש
על פת, ושצו בדרך על היין צצהריס, ועדיין לא
שמענו דאם עשה קידוש על מוונות דעתו לחזור
עוד פעם על קידוש, ודו"ק. גם צספר חולדות
חחס סופר (שנת חשוצה לפ"ק נו"א-יארק עמוד
נ"ג ע"צ) העתיק רק מנהגו המוצא צמנהגי
התח"ס הנ"ל. ומנהג הגר"א ידוע כמוצן דמקום
סעודה הוי רק צפת, (וע"ז עיין לעיל מש"כ
צשם ספרי צא"ש).

הב"ד המצפה לישועה קרובה לבא

בבלל כ"י מו"מ בברכה.

אברהם יפה-שלוזינגר

ב.

74- מה ששאל צאחד ששמע קידוש צצצת צצוקר
צצית הצנסת ואכל שם מיני מוונות האם
יש הידור שיעשה שצו קידוש כשחזור לציתו לאכול
הסעודה.

בודאי דליכא לעני"ד שום ענין שיעשה שצו
קידוש דהרי הוי קידוש צמקום סעודה
גם צמוונות יולא צזה, וכמו צצרתתי צספרי צאר
שרים (ת"צ סי' נ"ג אות ה' וצסי' ס"ד אות
ד') ע"ש. וע"ע צגינת ורדים (כלל ג' סי' כ',
וע"ע צמהר"ס שיק יו"ד סי' ע"ד) ודו"ק. מלבד
כמוצן צאם זקוק להוציא צ"צ הרי דינא הוא דעל
אף דיצא מוציא, אך עצור עצמו היות ויצא ידי
קידוש צמקום סעודה כנ"ל, (והאם צעינן שיטעוס
דוקא מן היין של המקדש צקידוש היום עיין
צהג"ה צספר יחיה דעת חלק חמישי סי' כ' דף
פ"ט ע"א מדפי הספר, מה שחמה וצצדק על
מה שהביא צמועדים וחמיס צשם מרן הגרי"ו
הלוי דכאילו דעתו דלא יצא ידי קידוש, ואילו צכל
הפוסקים מצואר להדיא דיצא, ומה שהביא שם
צשם שו"ת מהר"ח אור ורוע דהוצא צמג"א ל"ל
סי' חקל"ז סק"ג ולא כנדפס שם ע"ש. וכן כחצ
הנצי"צ צהעמק שאלה פרשת יחרו שאלחא נ"ד
אות ד' דף שני"ג ע"א דאף צלא טעם יצא ידי

תשובות והנהגות

השלם

חלק ראשון

כולל

תשובות בד' חלקי שו"ע למעשה האיך לנהוג
הידורים, אזהרות, והנהגות לכל ימות השנה
ובתוכם דברים הרבה בע"פ שקבלתי ושמעתי
מגאוני וצדיקי הדור (וצ"ל)

מאת

הרב משה שטרנבוך

רב וראב"ד דק"ק מרכז התורה ביוהנסבורג
מח"ס "מועדים וזמנים" ו"שעם ודעת" עה"ת
סגן נשיא העדה החרדית בעיה"ק

מהדורה חדשה

סודר מחדש עם הרבה הוספות, הערות ומקורות
בתוך התשובות ופנים חדשות בא לכאן בכל הספר

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשנ"ב לפ"ק

סימן רסג

שאלה: חולה או חלש שאוכל מזונות בשבת לפני התפלה אם צריך לקדש.

בבה"ל (ר"ס רפ"ט) פשיטא ליה מדנפשיה, שאפילו אוכל לרפואה צריך לקדש, וכבר הקדימו בתשו' פרי הארץ סי' ה' הובא בעיקרי הד"ט, ושמעתי דיש מפקפקים בזה כיון שיסוד חיוב קידוש ביום משום שנאמר וקראת לשבת עונג והיינו כשאוכל להתענג, ומה"ט לפני התפלה לא חל החיוב, שעדיין אינו זמן העונג ולכן מותר לשתות טה, הוא הדין כשאינו אוכל אלא מעט כדי שלא יהא רעב אינו מקדש עלה כיון שלפני התפילה אסור לאכול יותר אין בזה כדי לקדש עלה, ולפי זה תלוי אם לפי הרפואה צריך לאכול ארוחה מזוונות עם פירות ועוד פשיטא שצריכים קידוש, אבל מעט מזוונות לכד בחולה להשקית לבבו אין צורך לקדש לפני התפלה.

ומיהו יש ליזהר ולא כל הרוצה ליטול את השם "חלש" להתיר טעימה יבוא ויטול, ומותר לאכול רק כדי צרכו, להשקית לבבו קצת מזונות ובצינעא דוקא, אבל לאכול ולהתענג כהנ"ל אסור, ואפילו יקדש לפני התפלה לא כדאי דאכילה כזו לא הותר לפני התפלה, ואם צריך לרפואתו לאכול פת או מזונות בשיעור לשבוע, ולא להשקית הלב לכד, ראוי שיתפלל שחרית ביחידות קודם, ולא יאכל סעודה לפני תפלת שחרית, אלא יקדש אחרי שחרית ביחידות ויאכל וילך לביהכ"ס להתפלל שאר התפילה. (ואף שהתפלל שחרית מ"מ היות שהוא לפני תפלת מוסף מתירין בפת רק טעימה כביצה ולא סעודה) (כמבואר בפוסקים סי' רפ"ו ס"ג ודלא כט"ז שם) ובפת השיעור כביצה מעט מאד כיון שתלוי בנפח ולכן ראוי להסתפק במזונות ולא לאכול בכדי שיעור קביעות (סעודה).

סימן רסד

שאלה: נשאלתי על המנהג לקדש אחר התפלה למזונות ואחר כך בבית שוב, ואם כל השומעין חייבין לטעום מן היין ביום.

בעיקר הדין אף שנהגו לקדש ולאכול מזונות

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 186

19

ולהסתפק בכך, הדבר תמוה שזה נגד רוב רבותינו הראשונים, הרמב"ם פרק כ"ט דשבת (ה"י) פוסק "ומצוה לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה" הרי מפרש שחיובו מפני הסעודה, שתהא ניכר שזהו סעודת שבת, והראב"ד שם בהשגות חולק רק שמותר לטעום לפני קידוש היום כיון שהמצוה רק לפני סעודה, אבל לא נחלק שם בדין קידוש שצריך במקום סעודה מודה שצריך לפני סעודה, ורכינו יונה בפ"ו דברכות מפרש שחובת שתי סעודות שבת בפת מפני שצריך קידוש במקום סעודה, והביאו הגרע"א סי' רע"ג על המג"א ס"ק י"א וכוודאי שצריך לדידיה פת, וכן ברכינו דוד ס"ק י"א לפסחים (קה) ס"ל שחובת הקידוש ביום הוא כדי לקבוע סעודתו על היין עי"ש שדן גם לקידוש בסעודה ג', ולפי"ז בודאי צריך שיהיה הקידוש לפני הסעודה שיוצא בה דוקא, וכ"ה במהר"ם חלאוה בשם הרשב"א בפסחים שם וכן פשטות התוס' בפסחים (קא ד"ה טעמו) שצריך ל"קידוש במקום סעודה", פת. וכ"ה ברא"ש שם, והגר"א ב"מעשה רב" מפורש שאין יוצאין קידוש במקום סעודה במיני תרגימא אלא בפת, וכיון שזהו דעת התוס', רמב"ם, ראב"ד, רבינו יונה, רשב"א ורבינו דוד, שפיר אין אני סומך על הקידוש, שזהו גם דעת הגר"א זצ"ל שאין יוצאין קידוש אלא בסעודת פת.

- והעולם סומכין על המ"א (רע"ג ס"ק י"א) דס"ל שמזונות ודאי מועיל דעדיף מין שמפורש בש"ע שאם שתה גומר סעודתו במקום אחר, ויש לומר שייך לפני הסעודה שייך לסעודה אף שהולך לסעוד במק"א אחרי שנהגו תמיד לשתות יין לפני הסעודה וכמבואר במשנה בפ"ו דברכות ומישך שייך לסעודה שפיר מועיל וכלשון הש"ע שגומר במקום אחר, אבל מזונות לא שייך לסעודה ולא מועיל כשאוכל עיקר סעודתו במקום אחר, ולפיכך אני נוהג אף כשאני מקדש בבית הכנסת ואוכל מזונות, כשאני בא הביתה לסעודת היום אני מקדש עוד הפעם, דנראה שקידוש היום לרוב ראשונים הוא הלכה בסעודת שבת שכזה ניכר שהוא סעודת שבת וחייבין לפני הסעודה דוקא.

- ובעיקר הדין לחזור ולקדש אע"פ שקידש מצאתי ב"שלטי גבורים" שמביא לברך לפני סעודה בורא פרי הגפן אף שכבר קידש קודם וכמ"ש,

כמה שביארנו בענין זה במועדים זמנים ח"ו סימן קי"ד בהגה"ה יעו"ש. ועיין עוד מש"כ בזה בח"ב סימן קנ"ט. ובפרט אם קידש על מזונות קודם מוסף, וכמוש"כ בכרכי יוסף ס' רפ"ו ס"ז, ובשערי תשובה שם, שצריך לקדש פעם שנייה כהאי גוונא.

ודעת מרן הגאון מבריסק זצ"ל שבקידוש היום כל אחד חייב לטעום מדינא מכוס של קידוש. הבאתי דבריו בסוף הגדה של פסח, ויסוד דבריו שביום המצוה היא רק בגדר ברכת הנהנין דהיינו בורא פרי הגפן, ולא שייך להתקיים אם אין טועמין כלל, וכן מבואר בריטב"א ובמרדכי בפ' ערבי פסחים ק"ה, אמנם בר"ן פרק ערבי פסחים מפורש שזהו בגדר שירה על היין, ואם כן יוצאין בלי טעימה בגדר שירה ולא כברכת נהנין, וכן מפורש ב"העמק שאלה" שיוצאין אף שלא טעמו, וכן בתוס' פסחים ק"ה ד"ה באין מפורש שיוצאין בקידוש ביום בלי שתיה, וכן דעת הרבינו ירוחם הובא בב"י ס"י רע"ג וכן פסק ברמ"א ר"ס רע"ג שמוציא בקידוש היום אף שיצא אע"פ שבברכת הנהנין לא אמרינן בו "אם יצא מוציא".

אמנם כסברת מרן זצ"ל מפורש ברבינו דוד (ק"ה) שכורא פרי הגפן הוא רק ברכת הנהנין ולכן לא אמרינן בזה אם יצא מוציא, וכן מוכח מהא דאין אומרים שירה אלא על היין ובקידוש היום מועיל בחמר מדינה אף שאינו יין, ומשמע שאין זה בגדר שירה דוקא, וכן דעת הריטב"א ומרדכי וכמשנ"ת לעיל, וסברת מרן זצ"ל גופא רק לחומרא ולא פסק כן לדינא, והמיקל בזה כמנהג ישראל יש לו על מה לסמוך, וכן נוהגין בכל הישיבות שאין כל אחד טועם שאין בו כדי טעימה לכל אחד, והמחמיר לעצמו תע"ב. (וכפי ששמעתי מאחד מב"ב של הגריז"ס, שמרן זצ"ל סיפר שהציע חידוש זה לאביו הגר"ח זצ"ל ולא קיבל הדברים שהפוסקים לא השמיעו חידוש זה שבקידוש היום חייבין דוקא לטעום, אבל אח"כ כשביקר אצל אביו ראה שאביו מדקדק כן, והיינו כמ"ש שאין זו הוראה, אחר שברמ"א לא פסק כן, אבל לחומרא לבד הסכים שכדאי להחמיר בזה כל אחד לעצמו).

ועיין בח"ב (קס"ד) שהבאתי שהגר"ח זצ"ל דקדק לומר שום פסוקים לפני קידוש ביום, רק בורא פרי הגפן לכד. והסברנו שאם אומר פסוקים

מנהגינו בזה מנהג וותיקין אף שהעולם מקילין ויש להם על מה לסמוך, ובמק"א הארכתי בזה הרבה שמנהגינו להחמיר בזה הוא נכון, וקיצרתי. (וב"חוט המשולש" מביא מנהג הגה"ק בעל חתם סופר זצ"ל שקידש פעמיים כהנ"ל). ועיין בקיצור ש"ע (ע"ז ס"ק י"ז) מביא "וכן כשמקדש ביום בשחרית קודם הסעודה הקבועה ואוכל פת כסנין יש לקחת שנים שלמים" ודבריו הם חידוש גדול דכשאוכל מזונות ביום צריך שתים שיהיה לחם משנה ע"ש, אבל לכאורה דבריו נכונים במזונות כמו לעקין שאין כסנים כמו פירות בפנים, שנחלקו הפוסקים אם הברכה המוציא או מזונות (קס"ח ס"ק ז') ומספק קיימא לן לברך רק מזונות ומעין ג' וכן המנהג, אבל מספק ראוי להחמיר שמא פת וצריך לחם משנה וא"ש. אמנם נראה דיש לפרש דכיון דלא חילק יתכן דמיירי בכל מזונות, וטעמו, דהנה יש פוסקים דס"ל דבסעודה שלישית לא בעינן פת וכמבואר בשו"ע סימן רצ"א ס"ה, ובטעם הדבר נראה דיתכן לפרש דהנה הא דבעינן ג' סעודות כשבת ילפינן במסכת שבת דף קי"ז ע"ב מרכתיב כמן גבי שבת שלוש פעמים היום שנאמר "ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לך היום לא תמצאהו בשדה", ויתכן דמהאי דינא לא בעינן פת, וסגי גם במיני תרגימא, והא דבעינן בב' סעודות ראשונים פת לעיכובא וכמבואר בשו"ע סוס"י רע"ד היינו מדין עונג שבת וכדבעינן ביו"ט ב' סעודות כפת, אבל סעודה שלישית שחייבים בשבת אינה מתורת עונג שבת אלא משום ג"פ היום ומתקיים גם במיני תרגימא, אבל בעינן בזה שיהא "לחם משנה" שיתקיים בזה "כבוד שבת" שמראה בזה שפע השבת כאמור "ראו כי ר' נתן לכם את השבת על כן הוא נותן לכם לחם יומיים", ומהאי דינא בכל סעודה יש להראות כבוד שבת בלחם משנה וכמו שהביא בב"י סוס"י רצ"א דכ"כ ה"ה בשם גאון שכל זמן שהוא סועד בשבת צריך לאכול שני ככרות, ושפיר ס"ל שגם בקידוש על מזונות שקודם הסעודה צריך שיהיו ב' שלימים, דכבר בארנו במק"א דהקידוש בא להחשיב הסעודת שבת א"כ בסעודה שמקדש עלה יש לעשותו ביקרא דשבתא והיינו בלחם משנה וכמ"ש. וע"ע בסידור הגרש"ז (קפ"ח סעיף י') בהגה"ה שבזקנותו חזר בו והורה שאפילו אוכל מזונות פחות משיעור קביעות סעודה יוצא סעודת שבת במזונות ע"ש. ולדברינו מבואר היטב. וע"ע הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 187

ואם כן המחמיר כשיטת הפוסקים לא לעשות מלאכת רשות עד הבדלה בכרחה אע"פ שהכדיל כבר בתפלה תע"כ, שזהו מנהג נכון כשאפשר לצאת לכ"ע ולא לעסוק במלאכת רשות לפני שמבדיל כרין בברכה.

סימן רסו

שאלה: נשים אם יבדילו.

בש"ע ס"ס רצ"ו המחבר מביא מחלוקת אם נשים חייבות בהבדלה, וברמ"א כתב שלא יבדילו לעצמן, וע"ש ברמ"א למה לא יבדילו הלוא נהגו לברך גם ברמ"ע שהומן גרמא, ומפרש שכאן עיקרה ברכה לבד ודומה לקידוש לבנה ואין לה לברך. וכלומר דברכה שייך רק למחויבים בה ורק בברכה על מצוה קיומית מתוך שישנם במצוה אם רוצות ישנם בברכה ואכמ"ל ומ"מ מסיק המג"א שם דלדינא בודאי יבדילו.

(ובדברי הרמ"א אולי נמצא טעם למה נשים נהגו שלא לטעום מכוס הבדלה שאם אינם חייבות בהבדלה, ממילא ההמשך אחרי בורא פרי הגפן הוא הפסק להו, ולכן נהגו תמיד לא לטעום מכוס הבדלה כיון שאינו חיוב לטעום ויוצאות ההבדלה (אם חייבות) בלא"ה, ולגבי ד"ו חיישי לשיטת הרמ"א).

ובמ"ב בבה"ל (ס"ס רצ"ו) מסתפק אף לפוסקים דנשים חייבות בהבדלה אם נשים חייבות בבורא מאורי האש, ועי"ש שמצדד דפטורות מברכה זו. ולכאורה אם פטורות יש לומר שאם מבדילה לעצמה ומברכת על האש הוא הפסק, אבל נראה דכיון שלאנשים לא הוא הפסק משום דשייך להבדלה, גם לנשים אף אם פטורות מ"מ כשמברכת הוא כחלק מההבדלה ורשאת לברך אותה כמו שאר מצוות שמברכת כמו אנשים וכשם שמברכת ברכת הבדלה כך מברכת ברכה זו, ולא הוא הפסק, וכביה"ל דן רק אם פטורות ואינם חייבות אבל ודאי רשאיות לברך, וכמ"ש. וע"ע בדברינו במוע"ז ח"ו סימן רנ"ה בהגה"ה.

ולמעשה משמעות הפוסקים המחייבים נשים בהבדלה שחייבות גם בברכת מאורי האש, ובכפף החיים דעתו דאף להפוסקים דלא יברכו על ההבדלה מ"מ יברכו על הנר ע"ש, וכשאינן איש יש לסמוך עליהם שיברכו הנשים כל הברכות כבאנשים

מדמין שהפוסקים הם הקידוש, ובורא פרי הגפן רק כדי לשנות, והאמת שבורא פרי הגפן היא גופא לבד הקידוש, ואם אינו מכוון לצאת בו דוקא, חסר לו עיקר מצות קידוש ביום. ומיהו נהגתי לומר "סברי רבותי" עם בורא פרי הגפן לבד כהנ"ל, ועיין תוס' ברכות מג. (ד"ה הואיל) שבזה קובעין עצמם ויכולים להוציא, וכן מכינים עצמם בזה ומטים אוזן לשמוע הקידוש.

סימן רסה

שאלה: לעשות מלאכה לפני הבדלה אף שאמר המבדיל.

מגדולי הראשונים יש דס"ל שעם אמירת המבדיל עוד אין היתר מלאכה וצריך לומר בשם ומלכות, וכן מפורש ברי"ף ברא"ש ראב"ן ומרדכי ורבינו ^{הראשונים} ~~הראשונים~~ (ועיין בטור ובב"י סי' רצ"ט דמכואר דאף שהבדיל בתפלה לא מהני לעשיית מלאכה יעו"ש) אלא דאנן נקטינן למעשה כהפוסקים דבאמירת המבדיל הותר בעשיית מלאכה, ע"ש, אבל כיון שמגדולי הראשונים שמחמירים בזה אני נוהג לכתחילה בס"ד לא לעשות מלאכה אף אחר התפלה עד הבדלה ככוס, ועי"ז יש שתמהו הלוא ע"כ מדליקין הנר קודם הבדלה, והיאך נימא שאסור לעשות מלאכה לפני הבדלה, ועיין ברמ"ך על הרמב"ם פרק כ"ט דשכת שמיישב "דכיון דצורך הבדלה הוא להדליק הנר תחלה לא מיקרי מלאכה אבל מלאכה אחרת נראין דברי הרי"ף שאסור, ולא ביאר הדברים.

ונראה שקדושת שבת פקע מיד בהבדלה שכתפלה, רק חז"ל אסרו במלאכה לכמה פוסקים, ויש אומרים וכן דן הגר"א בביאורו מדברי רש"י, שלא אסרו אלא מלאכת שהוי, ועיין בחידושי הגר"ז (מן דבריסק זצ"ל) על הרמב"ם שמפרש הטעם שאין האיסור מפני קדושת שבת, שאז אין לחלק בין מלאכה למלאכה, רק מפני חובת ההבדלה דחיישינן שישכח להבדיל, ועיין במש"כ בזה במועדים וחמנים ח"ג סימן רמ"ה, יעו"ש"ה.

ונראה שאסרו רק מלאכת הרשות ולא לצורך מצוה שיש לעשותו לפני הבדלה, וכגון אור לביהכנ"ס למעריב וכו', וכש"כ לצורך הבדלה עצמה, וא"ש שמדליקין נר להבדלה או לצורך מצוה אחרת,

בעושה"ה

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

מר שרה

חלק ב'

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים

(השויבום לשו"ע סי' רע"א - ש')

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

ומו"צ בבית הוראה שע"י התאחדות הרבנים

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל

שו"ת מקדש ישראל, וש"ס

ברוקלין ניו - יורק שבט שנת תשס"ה לפ"ק

דפוס "הכתב"

שמשמחת מיסעיד נמי סעיד) וכמו כן נמי המציאות (ומקובל בעיני בני אדם) שתפוא"א נמי מיסעיד סעיד [וממילא שיל"ע במי שבירך על המחיה על תפוא"א אי יצא בדיעבד כמו מי שבירך על המחיה על תמרים בשו"ע סי' ר"ח סי"ז], ועוד דיש משום כבוד הכריות אם ילך משם בלא אכילה שאז יתבייש הבעל שמחה שלא היה לו מה ליתן לקרואיו, גם יש כזה משום להרבות ריעות ולהיפך יהיה אי נעימות לשניהם שיש להקל.

ובצירוף כשישתה רביעית (א' של) יין בשופי יש להקל, ד"א רביעית (א' מן) יין מהני לקידוש במקום סעודה כמובא בשו"ע ס"ה ומוכח מן סתימת השו"ע דסגי כששתה כוס של קידוש גרידא, וכ"י מהרמ"א שם, דלא כהב"ח והטו"ז שם דבעינן שישתה רביעית יין נוסף מלבד מה שחייב לשתות מצד כוס של קידוש, ועל כן בצירוף אכילת פירות (ותפוא"א) יכולין להקל אף שלא בשעה"ד, ועי"ש במ"ב (סקכ"ה וסקכ"ז ובשעה"צ שם סקכ"ט) דבקידוש של שחרית יכולין לסמוך על שיטות המקילין הנ"ל (וגם שבשחרית אי"צ להחמיר על שיטת הדרושה שלמ"ד ד"ן אי"צ ברכה אחרונה במקומה דלא מהני במקום סעודה)].

*

שוב ראיתי מחכ"א דמאכל אורז (רי"ז-קע"ק בלע"ז) חשיב קידוש במקום סעודה להרא"ש שכי בטעם שמברכין בומ"מ על אכילת אורז משום דמיסעיד סעיד ומשביע את הלכ, על כן דמי ל"ין דחשיב קידוש במקום סעודה כיון שסועד, מיהו ידוע שנחלקו הפוסקים במהות פירוש אורז אם הוא ר"י"ז או דוחן הוא ר"י"ז כמובא במ"ב (סי' ר"ח סקכ"ה), אבל בשו"ת חקי חיים (ח"ד סי' ס"ח) כ' שאינו יוצא קידוש במקום סעודה באכילת ר"י"ז.

***

סימן קכ"ה

שאלה - להסוברים דמהני פירות אי מהני אכילת דגים או ביצים (כמו שהדרך ליתן אצל קידוש הנערכת בתו המצות ביצים).

תשובה - יש לדון כן בעת הצורך. הנה לקמן בשו"ע (סי' רצ"א ס"ה) בנוגע קיום סעודה שלישית דשבת (לאחר שמביא המחבר ש"א דלא מהני אלא בפת) מביא המחבר ש"א שיוצאים אף בדברים שמלפתים בוא את הפת כגון כשר ודגים, אבל לא בפירות, ואח"כ מביא המחבר ש"א שאף בפירות יוצאים יעו"ש, יוצא מזה דבנוגע חשיבות סעודה דברים המלפתים את הפת חשוב יותר בגדר "סעודה" מפירות, ועל כן נמי נראה לנידונינו דכמו דלהשלטה"ג מהני פירות כמו כן דברים המלפתים את הפת מהני נמי (מכל שכן) לשיטת השלטה"ג, וכדחזינן נמי כמג"א (סקי"א) שצ"ן לסוסי" רצ"ג אלמא דילפינן מדיני ס"ג לכאן, וכן ראיתי נמי בשו"ת פאת שדך ח"ב (חאו"ח סי' ע"א) דפשיט"ל דה"ה דמהני דגים כמו פירות (אלא שאין לסמוך ע"ז אלא מתוך הדחק, ובקידוש לצורך גדול).

וממילא בפסח במנהג חסידים ואנשי מעשה שלא לאכול שרויה (געבארקט"ס) וגם אינו יכול לשתות רביעית יין (שמזיק לו) שיש להקל בשעה"ד גם על אכילת פירות לשויה קידוש במקום סעודה. ל

***

סימן קכ"ז

שאלה - מי שהיה אצל קידוש (הוא וב"ב) אם יש ענין כשיגיע לביתו לאכול את סעודת שבת הקבועה לחזור ולקדש במקום סעודת שבת העיקרי (של פת).

[ובתוכה יבואר אם מן הראוי לו שקידוש במקום סעודה היינו פת].

תשובה - יש ענין לעשות כן. הסוברים דלא חשיב י

סעודה אלא בסעודה גמורה של פת תרגימא [ע' תוס' פסחים (דף קא. וברא"ש שם, וכ"מ מתר"י (פ"ז) רצ"ן עליו בהגהות רע"א (ופלא סקכ"ה מביאו רק לגבי יין) וכ"ה מובא בבב"ל (ס"ה ד"ה כתבו), רע"א א"א סק"ג) דלכתחלה טוב פת, ועעשו"ת גנת וורדים (ג-יד) בשע"ת], נמצא דלשיטה זה לא יצ קידוש (ולאו שפיר דמי לאכול ועשו"ת עין יצחק (סוסי" י"ב) לה של לילה שלא לסמוך על יין ומיני לומר דאף לדעת התוס' הנ"ל היינו של ה' מיני דגן (שזהו מיני תרגיני דעל פהב"כ מהני לכו"י

ונהי דלענין לאכול אצל הקידו שיטת הגאונים המובא בשו יין או מיני תרגימא שיחשב קידוש מ"מ כיון שלחזור ולברך ברכת טירחה גדולה כל כך יש ענין ל לצאת שיטות אלו (שכנראה גם חשש לה), וכן עיין בס' תורת שו שהשיג על המג"א (שיכול לקדש מיני תרגימא או לשתות כוס יין ולי של שבת למחרת, שהלא) שחייב סעודה ילפינן מקרא וקראת לשב → עונג שם תהא קריאה, על כן בעי עונג" בשעת קידוש, ומה שכתבו ו ענין קידוש במקום סעודה באכי באי אפשר בענין אחר (כל שכן ד לכתחלה בפהב"כ).

ובתוכה יבואר אם מן הראוי להחמיר למד שקידוש במקום סעודה היינו סעודה של פת.

תשובה - יש ענין לעשות כן. לצאת שיטת הסוכרים דלא חשיב קידוש במקום סעודה אלא בסעודה גמורה של פת ולא מהני מיני תרגימא [ע' תוס' פסחים (דף קא. ד"ה טעימו) וכרא"ש שם, וכ"מ בתר"י (פ"ז דמס' ברכות) וצ"ן עליו בהגהות רע"א (ופלא קצת שהמ"ב סק"ה מביאו רק לגבי יין) וכ"ה שיטת הגר"א מובא בבה"ל (ס"ה ד"ה כתבו), ועפמ"ג (סי' רע"א א"א סק"ג) דלכתחלה טוב שיהיה סעודת פת, ועעשו"ת גנת וורדים (ג-יד) המובא ג"כ בשע"ת, נמצא דלשיטה זה לא יצא עדיין מצות קידוש (ולאו שפיר דמי לאכול אצל קידוש), ועשו"ת עין יצחק (סוסי"י ב) להחמיר בקידוש של לילה שלא לסמוך על יין ומיני תרגימא [וצ"ע לומר דאף לדעת התוס' הג"ל היינו רק בתבשיל של ה' מיני דגן (שזוהו מיני תרגימא) אבל מודה דעל פהב"כ מהני לכו"ע].

ונהי דלענין לאכול אצל הקידוש סמכין על שיטת הגאונים המובא בשו"ע שם דמהני יין או מיני תרגימא שיחשב קידוש במקום סעודה, מ"מ כיון שלחזור ולברך ברכת בופה"ג אינו טירחה גדולה כל כך יש ענין לעשות כן כדי לצאת שיטת אלו (שכנראה גם המ"ב בבה"ל חשש לה), וכן עיין בס' תורת שבת (סי' רע"ד) שהשיג על המג"א (שיכול לקדש בלילה ולאכול מיני תרגימא או לשתות כוס יין ולעשות ג' סעודת של שבת למחרת, שהלא) שחיוב קידוש במקום סעודה ילפינן מקרא וקראת לשבת עונג במקום עונג שם תהא קריאה, על כן בעינן "סעודה של עונג" בשעת קידוש, ומה שכתבו הפוסקים שיוצא ענין קידוש במקום סעודה באכילת כזית דוקא באי אפשר בענין אחר (כל שכן דלדידיה לא סגי לכתחלה בפהב"כ).

וביותר לפי מה שראיתי בשו"ת כנין עולם (סי' ח') דאף להגאונים אין יוצאין מצות "קידוש במקום סעודה" אלא בסעודה שיוצאין בו מצות סעודת שבת דהיינו פת, אבל לא בפת הבא בכיסנין, ואף שיוכל לקדש אדעתא דלאכול פת הבא בכיסנין, אבל מ"מ אינו יוצא בזה מצות קידוש במקום סעודה (דלא כהמג"א) עיי"ש, ממילא הגם שלדידיה שפיר דמי אף לכתחלה להשתתף אצל הקידוש, ומ"מ יש לו אח"כ לחזור ולקדש שנית בביתו קודם שיאכל סעודת היום כדי לצאת ידי"ח קידוש במקום "סעודת שבת".

מיהו מהמעשה הידוע שאירע להח"ס (מובא בפתיחה לשו"ת מחנה חיים ח"ג, ובחוט המשולש ע' קכ"ג) כשהתארח אצל בעה"ב פשוט, שמע אח"כ שהבעה"ב הוציא עליו לעז שאינו מקדש קידושא רבא לפני סעודת היום בשחרית [על שדרכו בקודש של הח"ס ז"ל היה לקדש אחר התפלה ולאכול פהב"כ, ואח"כ ישב ולמד איזה שעות, ושוב לאחר זמן נטל ידיו לסעודת היום, והבעה"ב כשראוהו שלא קידש לפני שנטל ידיו לסעודת היום חשדוהו כנ"ל על שלא ידע ההלכה שכבר יצא בקידוש שעל סעודת פהב"כ, והח"ס ז"ל אמר שנענש בבזיון זה על שעבר על מאחז"ל שאסור לת"ח להתארח אצל ע"ה, אלא שאח"כ נתן שמחה בלבו בראותו שבעה"ב פשוט אינו נושא פנים לרב זקן מפורסם כשרואה שהוא משנה המקובל אצל ישראל מאבותיהם, עכ"פ] יוצא שהח"ס לא חזר וקידש, שו"ר במילואים למנהגי ח"ס (פ"ה אות כ"ט).... ועשו"ת באר שרים (ח"ה סוסי"י י"ח).

שו"ר כס' תורת חיים (סי' מ"ו) שאביו הגאון בעל מחנה חיים ז"ל נהג כן שאף שקידש מכבר על מיני תרגימא אעפ"כ חזר לברך על היין לפני סעודת צהריים (וכה"נ בס' דרכי חיים מנהגי בעל מחנה חיים ז"ל), וכן ראיתי במנהגי ספינקא (פ"א) וכן בשו"ת שלמת חיים (סי' קס"ו) הסכים

הנהגתו של בעל מחנה חיים ז"ל בזה ענין קידוש במקום סעודה היינו סעודה של פת.

אי (כמו) כתב הנה בנוגע מביא מחבר א את אח"כ ע"ש, דברים ודה" דכמו פתים זה"ג, רצ"ג י נמו ע"א) אלא קידוש מעשה וגם שיש קידוש הוא לביתו לחזור (של)

כן עם השואל שמן הנכון לחזור ולקדש כדי לצאת מצות קידוש לשיטת הגר"א, והלום ראיתי בקובץ קול התורה (חוברת מ"ב, ע' כ"ב אות כ"ב) שכן נמי נהג הגאון בעל מנחת יצחק ז"ל לחזור ולקדש קודם סעודה של פת, ועעו"ש בקובץ מ"ג (ע' פ"ד) שאף הנוהג בעלמא כהגר"א רשאי בעת הצורך לקדש ולאכול מזוגות, אלא שאח"כ יקדש עוד הפעם קודם שיאכל סעודת פת, ועבשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' רס"ד).. [אלא שמה שמביא שכן נהג הח"ס לחזור ולקדש, אדרבה למעלה הבאנו מעשה רב שלא חזר לעשות קידוש].

← **ומצאתי** נמי כזה (מטע"א) בשו"ת מעט מים (סי' פ"ב) שנכון שיחזור ויקדש קודם שיאכל סעודת לחם, דהוא נראית סעודת היום נגד מעט שסעד בשחר כשקידש בראשונה, וגם להורות שלא יצאו ידי סעודת שבת בסעודת פהב"כ שעשו בבוקר עיי"ש, וכן ראיתי כעת בס' חסד לאלפים (לבעל פלא יועץ) כדי שיהיה קידוש במקום סעודתו העיקרית, וכן בס' מנוה"ט (קנה"מ סקי"ג) כ' דהמחמיר בזה תע"ב, דרוב המקומות בש"ס משמע טפי דבעינן סעודה ממש, וכן עיין בס' מועדים וזמנים (ח"ג סי' רמ"ג) שהאריך לברר כן שבסעודת שחרית דשבת אפילו קידש כבר ואכל מיני תרגימא צריך לקדש עוד הפעם כשבא לאכול סעודתו, ועשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' קמ"ז אות ד').

← **אבל** כעת נדפס סי' ועלהו לא יכול (ע' קמ"א) ושם מביא משם הגרשז"א ז"ל שלא נהגו לחזור ולקדש בשעת הסעודה, ואין חוששים לדעת הגר"א.

אלא שיל"ד שמי שלא יחזור ויקדש אם ירצה לשתות יין באמצע סעודתו לא ישכח (מחמת סירכא דשאר השבתות השנה) לברך על שתייתו ברכה ראשונה.]

*

ומעורר טעם מן הראוי לברך עוד הפעם על כוס יין בשעת (קודם) הסעודה, והוא כד' לצאת שיטת הרמב"ם (פ"ל מהל' שבת ה"ט) שס"ל שצריך לקבוע כל ג' סעודות של שבת על היין [פי' והא לכו"ע לא יצא ידי"ח סעודת שבת בהמיני תרגימא שאכל אחר שעשה קידוש מתחלה, דהא קי"ל דסעודת שבת (עכ"פ כ' הראשונות) בעי דוקא פת], ושמעתי נמי משמיה דמרן מסאטמאר זצ"ל שהיה דרכו בקודש בכה"ג לשתות כוס מלא של יין שרף באמצע הסעודה כדי לחוש לשיטת הרמב"ם (אלא שצ"ע דאת"ל להרמב"ם אינו בתורת קידוש אלא שיקבע סודתו על היין אולי בעינן יין דוקא) וכן נהג בקדשו גם בסעודה שלישית לברך על היין באמצע הסעודה [אמנם שם גם על פי האריז"ל יש לברך על היין ע' בדברינו להלן סי' תמ"ח, ויל"ע אי מה"ט להאריז"ל גם בכה"ג בסעודה (שמקודם עשה קידוש על פהב"כ) אם צריך לשתות יין בסעודת שחרית] וזהו על פי המפרשים שיטת הרמב"ם דהיינו שישתה יין באמצע הסעודה [כמו שכי' בב"י ובכס"מ ובכ"ח ובתשו' מהר"ם אלשקר], אבל יש מפרשים שיטת הרמב"ם שס"ל שצריך לקדש לפני כל הג' סעודות דשבת, וכדיוצא מר' הטור, ממילא על פי זה ג"כ נכון לעשות כנ"ל לעשות קידוש לפני סעודת הצהריים לצאת שיטת הרמב"ם, שהרי זהו באמת סעודה של שבת

ודו"ק. L *

7 **ובנוגע** אם מן הראוי להחמיר למנוע מלעשות קידוש כלל על סמך אכילת פהב"כ (לחוש לשיטת הגר"א דלא חשיב קידוש במקום סעודה כלל, וא"כ נמצא ששותה יין ואוכל פהב"כ בלא קידוש), מדברי המ"ב המוכאים בריש דברינו שלא הביא לדברי התר"י (שמחמיר דלא מהני להחשיב קידוש במקום סעודה) לגבי פהב"כ כי אם לגבי יין נראה שלא חש לה, וכן הוא המנהג

פשוט בכל העולם, וכיון שני שבשבת ביום מותר לטעום נראה שאין צורך * * *

סימון קו

שאלה - אי שפיר ד שבוע ברכות בחדר נפרד ובאים לפ לשמוע קידוש (מבעליו לחדרם ליטול ידיהם

תשובה - אם יכול

הסעודה אח קידוש וגם היו בדעתם שפיר דמי לכתחלה [א לראות לאו שפיר דמי כן בדעתם], ומפנה לפנו לכתחלה [ובלא דעתו נד לכתחלה]. המחבר מביא שהקידוש יהיה במקום סע מקומו אפילו מבית לה: ולקדש, וי"א שאם קידש לאכול במקום אחר שפיר המקומות בבית אחד (כ מאיגרא לארעא) וסיים הר משמע מלשון הרמ"א שז לסמוך כל כך לכתחלה, ז דמי לסמוך אפילו לכתחלו י"א שני מיירי דוקא מן דיי באמת דלכתחלה לא יסמ ואף לא על י"א שני, ש מקומו הראשון לא מהג שדעתו לאכול שם, והמ דאף כדיעבד אין לסמוך סמכינן על היתר של רוא שהיה דעתו על זה מתו

פשוט בכל העולם, וכיון שממילא דעת הראב"ד שבשבת ביום מותר לטעום לפני קידושא רבא נראה שאין צורך להחמיר.

ל

* * *

סימן קכ"ז

שאלה - אי שפיר דמי מה שבסעודת שבע ברכות שהנשים אוכלים בחדר נפרד ובאים לפתח חדר האנשים לשמוע קידוש (מבעליהם) ואח"כ חוזרים לחדרם ליטול ידיהם ולברך על הפת.

תשובה - אם יכולים לראות ממקום הסעודה את המקום שעשו שם קידוש וגם היו בדעתם לאכול בחדר השני שפיר דמי לכתחלה [אבל אם אין יכולין לראות לאו שפיר דמי לכתחלה אף שהיו כן בדעתם]. ומפנה לפנה מהני דעתו אפילו לכתחלה [ובלא דעתו נחלקו הפוסקים לענין לכתחלה]. המחבר מביא שני י"א שנהי דבעינן שהקידוש יהיה במקום סעודה י"א שכל שרואה מקומו אפילו מבית לחצר אינו צריך לחזור ולקדש, וי"א שאם קידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר שפיר דמי, והוא שיהיו שני המקומות בבית אחד (כגון מחדר לחדר או מאיגרא לארעא) וסיים הרמ"א עלה "וכן עיקר". משמע מלשון הרמ"א שאילו על י"א קמא אין לסמוך כל כך לכתחלה, אבל על י"א שני שפיר דמי לסמוך אפילו לכתחלה (הגם שיש לומר דאף י"א שני מיירי דוקא מן דיעבד), ובשו"ע הרב כתב באמת דלכתחלה לא יסמוך לא על י"א ראשון, ואף לא על י"א שני, שיש חולקים דרואה את מקומו הראשון לא מהני, ושכן לא מהני מה שדעתו לאכול שם, והמ"ב מביא מדרך החיים דאף בדיעבד אין לסמוך על י"א ראשון (דלא סמכינן על היתר של רואה מקומו) אע"כ כצירוף שהיה דעתו על זה מתחלה, ואילו משם האבן

העוזר מביא דאפילו ככה"ג אין להקל (יוצא דס"ל בעלמא שאין להקל על ההיתר שבדעתו היה כן), והמ"ב בכה"ל העלה שעכ"פ בדיעבד יש לסמוך על היתר של ראיית מקום אפילו שלא היה דעתו על כך, ובתרתיה לטיבותא ברואה והיה דעתו על כך מסיים הבה"ל להקל אף לכתחלה [מיהו מס' בן איש חי (פ' בראשית אות ב')] יוצא דאף זה אינו לכתחלה אלא שאינו מוחה בדבר].

ואפילו באין יכולין לראות משם מקום הקידוש המיקל על סתימת דברי הרמ"א אין מזניחין אותו, ובפרט כשיש חשש תערובות אנשים ונשים אם יצטרכו הנשים לבצוע על הפת בין האנשים במקום ששמעו שם קידוש.

אבל עצה טובה שתשתה באותו חדר ששמעה שם את הקידוש רביעית יין (מיץ ענבים) שיחשב קידוש במקום סעודה, ובצירוף הפוסקים דמחדר לחדר מהני דעתו.

עוד זאת נראה שאם באמת הוא אולם אחד רק יש מחיצה המפסקת בין האנשים להעזרת נשים לצניעות אלא שבשעת קידוש פותחין קצה המחיצה ואח"כ שוב סוגרין אותו (ושוב אין יכולין לראות מקום הקידוש) דבכה"ג נחשב יותר כמפנה לפנה, דלא חשיב שינוי מקום (כמו שסתם המחבר בריש הסעיף), ועכ"פ מהני ככה"ג כשהיה כן בדעתם [ואפילו לפי מה שכתב המג"א דאף מפנה לפנה אינו לכתחלה רק שבדיעבד יצא, עבמ"ב שמפקק ע"ד המג"א ושכ"נ דעת הגר"א ורע"א דמפנה לפנה שפיר דמי אפילו לכתחלה, ועכ"פ כשהיה כן בדעתו ודאי דמהני].

* **ונראה** דאפילו לדברי המג"א דמפנה לפנה הוי הפסק לכתחלה מ"מ בתוך אותו הד' אמות שקידוש שם חשיב הכל מקום אחד (דד' אמות הוא מקומות של אדם) דומה למה שכתבו כן האחרונים לגבי קביעת מקום לתפלה, ולגבי ברכת המזון במקום שאכל, וכ"כ הפמ"ג

תוספתא לרמב"ם פ"ג הל' ט"ז
 ופ"ג הל' ט"ז
 ופ"ג הל' ט"ז
 ופ"ג הל' ט"ז

כוס
 כדו
 ה"ט
 ז על
 שבת
 דוש
 ב
 ומה
 ה"ג
 ודה
 ת"ל
 דתו
 גס
 ודה
 היין
 ז"ט
 שה
 דח
 י"ם
 זכ
 ר.
 יך
 ד'
 ל'
 זת
 ת
 כ
 ס
 כ
 ו
 י
 י
 :